

УДК 351.74(477):378.6-057.875

Н. А. ШИША,

курсант навчально-наукового інституту № 1

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

О. І. Кримець, старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки

Національної академії внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Здійснено аналіз нормативних документів і наукової літератури, що висвітлюють проблеми фізичної підготовки працівників Національної поліції України. Окреслено ключові напрями усунення виявлених проблем.

Ключові слова: екстремальна ситуація, працівник поліції, поліцейські заходи примусу.

Становлення демократичного суспільства й інтеграція до європейської спільноти – стратегічні напрями сучасного державотворення в Україні, які передбачають реформування системи відомчої освіти [2–4]. Аналіз низки нормативних документів засвідчує, що професійне навчання майбутніх правоохоронців має ґрунтуватися на положеннях нової концепції діяльності Національної поліції України, яка передбачає надання сервісних послуг [7; 8].

Відповідно до нового вектору реформування системи професійної освіти працівників поліції, визначеного в наказі МВС України від 25 листопада 2016 року № 1252, передбачено створення науково обґрунтованої методологічної основи інноваційного розвитку системи освіти в МВС, удосконалення освітнього процесу, забезпечення тісного взаємозв'язку науки і практики, максимальне сприяння виконанню завдань модернізації підготовки кваліфікованого персоналу, який матиме поглиблені знання та навички й буде спроможний на високому професійному рівні захищати територіальну цілісність країни, її кордони, права, свободи, інтереси громадян, протидіяти злочинності, забезпечувати публічну безпеку та порядок у державі.

На сьогоднішній день, коли на сході України ведуться бойові дії, та рівень злочинності лишається досить високим, питання фізичної підготовленості випускників закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання є достатньо актуальним

За результатами досліджень низки учених, службова діяльність працівників поліції відбувається в екстремальних умовах, за наявності низки несприятливих чинників, серед яких: постійне перебування в осередку конфліктних ситуацій, імовірність збройного нападу; необхідність миттєвого прийняття рішення щодо застосування виду поліцейського заходу, своєчасного переходу від превентивного заходу до заходу примусу й навпаки; підвищена втомлюваність, стресовість; постійне носіння важкого спорядження (бронежилет, зброя, спецзасоби тощо); низька рухова активність під час патрулювання в автомобілі, що негативно позначається на фізичному стані та загальному здоров'ї працівників [1–5; 9]. Високої фізичної підготовленості та сформованості спеціальних рухових умінь і навичок потребують дії, що пов'язані з переслідуванням і затриманням правопорушників [6].

Ґрунтовний аналіз як вітчизняної, так і зарубіжної наукової літератури, дає підстави констатувати, що ефективність формування професійно важливих якостей забезпечується завдяки поєднанню низки засобів і методів навчання. Ключове завдання фізичної підготовки курсантів полягає у постійному підвищенні функціональних можливостей, а також досягнення оптимальних спортивних результатів. Під фізичною підготовкою, саме у нашому дослідженні, розуміється педагогічний процес, який спрямований на:

- фізичний розвиток курсантів ЗВО зі специфічними умовами навчання;
- удосконалення професійно важливих рухових умінь і навичок;

- підвищення функціональних можливостей;
- зміцнення здоров'я курсантів і слухачів.

Про спроби вирішення проблем підвищення рівня фізичної підготовленості молоді свідчать різні марафони, які спрямовані на залучення молоді до занять фізичною культурою та спортом, підвищення рівня рухової активності.

Особливістю спеціальної фізичної підготовки є розвиток не лише основних фізичних якостей у курсантів і слухачів, а й формування рухових умінь і навичок застосування поліцейських заходів примусу [1; 4]. Відомо, що сила, витривалість, швидкість виявляються тільки в умовах активних дій. Але ефективність цих рухів залежить не тільки від правильності їх виконання, але й від ступеню прояву фізичних якостей. Тому спеціальна фізична підготовка безпосередньо пов'язана з оволодінням технікою й тактикою, як спортивних ігор, так і професійних прийомів й покликана забезпечити досягнення їхнього оптимального рівня.

Пріоритетними завданнями спеціальної фізичної підготовки курсантів ЗВО зі специфічними умовами навчання, наразі є такі:

- розвиток індивідуальної фізичної культури;
- формувати стійку (зовнішню і внутрішню) мотивацію до занять з спеціальної фізичної підготовки;
- розвиток функціональної системи організму курсантів, що забезпечують високу фізичну і функціональну готовність до професійної діяльності;
- розвиток професійно важливих якостей;
- діагностувати зміни у професійній діяльності фахівців, що випускаються із ЗВО.

Головним у розвитку професійної майстерності курсантів є засоби і методи спеціальної фізичної підготовки. Це дозволило визначити нормативну базу для вдосконалювання фізичних якостей, а концентрація й інтенсифікація освітнього процесу забезпечили успішне оволодіння професійними вміннями та навичками. Для успішного навчання особового складу слід створювати відповідну матеріально-технічну базу, забезпечувати освітній процес відповідною інфраструктурою. За результатами нашого дослідження доходимо до висновку, що в процесі занять зі спеціальної фізичної підготовки необхідно формувати навички виконання професійно-прикладних вправ із загально-розвиваючих.

Найважливішим аспектом у формуванні професійних якостей курсантів є навчальні заняття, які необхідно проводити комплексно з відповідним навантаженням та інтенсивністю. Комплексні заняття з поєднанням засобів та методів проводяться для підвищення фізичної підготовленості курсантів. У зміст занять слід вводити вправи з різних розділів фізичної підготовки. Наприклад, заняття проводяться на одному навчальному місці, але з послідовним переходом з однієї вправи до іншої, наприклад, біг у повільному темпі з переходом на перекиди через ліве або праве плече. В цьому випадку спочатку виконуються вправи, які спрямовані на розвиток витривалості і дії пов'язані з координацією рухів, прийомів, швидкості або спритності. Варіанти вправ та дій визначаються викладачем, відповідно до періодів і завдань навчання, рівня фізичної підготовленості курсантів та матеріального забезпечення занять.

На початковому етапі комплексні заняття спрямовані на підвищення рівня загальної фізичної підготовленості та формування необхідних рухових дій. Особливість проведення комплексних занять полягає в тому, що на них не вивчаються нові прийоми та дії, а багато разів повторюються найбільш ефективні раніше вивчені прийоми. Відомо, що дії курсантів в умовах несприятливих факторів викликають зміни у функціональному стані організму, що іноді приводить до погіршення показників професійної діяльності. Щоб компенсувати ці негативні явища, на заняттях необхідно моделювати ситуації, у яких курсанти виконували б вправи, наближені до реальних обставин.

З метою підвищення професіоналізму наше дослідження дозволило підтвердити на практиці теоретичні передумови стосовно необхідності введення в навчальні заняття модельні (показові) ситуації.

Спеціальна фізична підготовка не повною мірою забезпечує достатній рівень підготовленості найбільш слабких курсантів. З огляду на загальне зниження фізичного рівня молоді необхідно ввести нові методи фізичної підготовки у ЗВО зі специфічними умовами навчання. Заняття з фізичної підготовки необхідно проводити з високою інтенсивністю та концентрацією, щоб створити міцний динамічний стереотип рухових умінь і навичок формування професіоналізму. Створений динамічний стереотип у процесі систематичних, безперервних і цілеспрямованих навчального заняття сприяв виконанню курсантами головного завдання: у будь-який час доби й погоди, у кризових ситуаціях застосовувати свою майстерність.

Однак у навчанні з курсантами є багато невирішених проблем, а саме: формування стійких навичок прийомі рукопашного бою. Треба відзначити, що фізичні вправи з формування умінь і навичок, виконані курсантами, які були раціональними, точними і ефективними в діях, повинні доводитись до автоматизму й досконалості. Важливою умовою у підвищенні рівня підготовленості курсантів є систематичні навчальні заняття, на яких вони відпрацьовують професійні дії, які наближені до реальних ситуацій.

Цілеспрямована організація занять зі спеціальної фізичної підготовки, визначення конкретних завдань кожному курсантові на самостійну підготовку, підбір найбільш ефективних засобів і методичних прийомів удосконалення техніки виконання прийомів рукопашного бою, розширення варіантів відпрацьовування прийомів фізичного впливу дозволили істотно підвищити ефективність спеціальної фізичної підготовки курсантів – майбутніх працівників Національної поліції України

Ефективність фізичної підготовки курсантів у вигляді сформованого стійкого інтересу до самостійного фізичного вдосконалення може бути досягнута завдяки цілеспрямованому формуванню ціннісного відношення до фізкультурно-спортивної діяльності на всіх етапах навчання. Оптимізація в процесі спортивно-масової роботи з курсантами ЗВО повинна передбачати її регламентацію з урахуванням специфіки професійної діяльності випускників, етапу навчання, формування мотивації до занять фізичною підготовкою та спортом.

Список бібліографічних посилань

1. Ануфрієв М. І., Бутов С. Є., Гіда О. Ф., Решко С. М. Основи спеціальної фізичної підготовки працівників органів внутрішніх справ : навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2003. 336 с.
2. Бабенко В. Г. Взаємозв'язок системи зміцнення здоров'я з мотиваційним спрямуванням до фізичної підготовки працівників МВС України. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2004. № 14. С. 3–9.
3. Бондаренко В. В., Решко С. М. Фізичний стан курсантів Національної академії внутрішніх справ. *Юридична психологія та педагогіка*. 2015. № 2. С. 180–190.
4. Бондаренко В. В. Особливості застосування поліцейських заходів під час професійної діяльності працівників патрульної поліції. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 24 трав. 2018 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. С. 52–57.
5. Бондаренко В. В. Професійна підготовка працівників патрульної поліції : зміст і перспективні напрями : монографія. Київ : ФОП Кандиба Т. П., 2018. 524 с.
6. Бондаренко В. В. Формування рухових умінь та навичок курсантів вищих навчальних закладів МВС України у процесі занять зі спеціальної фізичної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Чернігів, 2012. 219 с.
7. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 04.04.2019).
8. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 04.04.2019).

9. Романчук С. В. Фізична підготовка курсантів навчальних закладів України : монографія. Львів : АСВ, 2012. 367 с.

Надійшла до редколегії 07.04.2019

УДК 342.9

Д. В. БЛЄДНИХ,

слухач магістратури факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

К. О. Чишко, кандидат юридичних наук, старший викладач

кафедри адміністративної діяльності поліції факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ РОБОТИ ДІЛЬНИЧНИХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ

Різноманітність правоохоронних функцій, що покладаються законодавством України на органи поліції, обумовлює існування декількох видів профілактичної діяльності цього органу. Видова багатоманітність профілактичної діяльності є також наслідком того, що саме Національна поліція виступає основним органом забезпечення публічної безпеки і порядку в державі та в окремих її регіонах. Це передбачає, що профілактика правопорушень здійснюється органами поліції в різних сферах та на різних рівнях суспільних правовідносин, щодо різних суб'єктів таких правовідносин. Тому виникає необхідність у систематизації видів профілактичної діяльності Національної поліції.

Різноманітність видів профілактичної діяльності Національної поліції потребує їх певної систематизації з метою виявлення особливостей кожного з видів такої діяльності.

Говорячи про вид профілактичної діяльності Національної поліції, мається на увазі така завершена система дій, що реалізується з метою впливу на один і той же об'єкт, та виражається в певних формах. Класифікація профілактичної діяльності на види дозволяє певним чином її систематизувати, визначити специфічні ознаки кожного з її напрямків.

В науковій літературі висловлюються різні думки з приводу виділення видів профілактичної діяльності. Виокремлюються такі види профілактичної діяльності: загально-соціальна, спеціально-загальна та індивідуальна [1, с. 196–197].

Також можливо вважати, що види профілактичної діяльності об'єднують різні запобіжні заходи, та поділяються на: загально-соціальну та спеціально-кримінологічну профілактику. При цьому загально-соціальна профілактика вважається головною та включає підвищення освіти, культури, життєвого рівня населення обумовлюють гуманізацію людських відносин і пом'якшенім звичаїв [2, с. 87, 89]. Натомість спеціальна профілактика включає заходи, безпосередньо спрямовані на усунення чи нейтралізацію криміногенних факторів, виправлення і перевиховання осіб, які вчинили чи можуть вчинити злочини [3, с. 320].

Відтак, основна відмінність загально-соціальної від спеціально-кримінологічної профілактики криється в об'єкті профілактичного впливу. В першому випадку, об'єкт загальний – культура та рівень гуманізації населення в цілому, а в другому – він більш конкретний – криміногенні чинники та фактори, що впливають або можуть впливати на дії та поведінку осіб.

Однак, більш поширеним є підхід, відповідно до якого профілактична діяльність в залежності від об'єкту впливу, мети та завдань здійснення, класифікується на три види: загальну (загально-соціальну), спеціальну та індивідуальну. Саме такий підхід застосовано розробниками законопроекту «Про профілактику правопорушень». Згідно цього законопроекту виокремлюються такі види профілактики: загальна, індивідуальна та